

УДК 811.112.2'42

КОНЦЕПТ ПОКАЯННЯ, АКТУАЛІЗОВАНИЙ НІМЕЦЬКОМОВНОЮ МАКСИМОЮ, ЇЇ МОВЛЕННЄВОАКТОВИЙ І ТАКТИКО-СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Т.А. Смоляна (Харків)

У статті розглядається один з найбільш актуалізованих німецькомовною максимою концептів, концепт ПОКАЯННЯ, окреслено його лексико-семантичне поле, склад та структуру концепту ПОКАЯННЯ, визначено мовленнєвоактовий потенціал, стратегії і тактики, що актуалізує німецькомовна максима, репрезентована концептом ПОКАЯННЯ, у релігійному дискурсі. У статті змодельовано семантичний простір номінацій концепту ПОКАЯННЯ, вербалізованого німецькомовною максимою. Встановлено, що максима актуалізує усі ознаки концепту, а саме: «намагання», «рівновага», «спокута» та «відшкодування». Глобальною стратегією релігійного дискурсу, сфери функціонування максими, є персуазивно-директивна стратегія, котрій підпорядковані тактики аргументації, переконання, констатації тощо.

Ключові слова: комунікативні стратегії і тактики, концепт, максима, мовленнєвий акт, мовні засоби, номінація, релігійний дискурс.

Смоляная Т.А. Концепт ПОКАЯННЯ, актуализированный немецкоязычной максимой, ее речевоактовый и тактико-стратегический потенциал. В статье рассматривается концепт ПОКАЯНИЕ, один из самых актуализируемых немецкоязычной максимой концептов, обозначено его лексико-семантическое поле, содержание и структура концепта ПОКАЯНИЕ, определен его речеактовый потенциал, стратегии и тактики, реализованные концептом ПОКАЯНИЕ в религиозном дискурсе. В статье смоделировано семантическое пространство номинаций концепта ПОКАЯНИЕ, вербализованного максимой. Установлено, что максима актуализирует такие признаки концепта, как «стремление», «равновесие», «искупление», «возмещение». Глобальной стратегией религиозного дискурса, сферы функционирования максимы, является персуазивно-директивная стратегия, которая реализуется тактиками аргументации, убеждения, констатации и т.д.

Ключевые слова: коммуникативные стратегии и тактики, концепт, максима, номинация, речевой акт, религиозный дискурс, языковые средства.

Smolyanaya T.A. REPENTANCE as a concept objectified by the German maxim, its pragmatic, strategic and tactic potential. The article focuses on the concept REPENTANCE that is most often foregrounded by the German language maxim. The author describes its lexical-semantic field, its content and structure, investigating into its pragmatic value and strategic and tactical potential in religious discourse. This article also aims to model the semantic diversity of naming units that represent the concept REPENTANCE verbalized by the German maxim in religious discourse. The maxim is featured to objectivise all the constituents of the concept such as "endeavour", "balance", "atonement" and "reimbursement". This article also demonstrates a global nature of persuasive-prescriptive strategy for religious discourse as the sphere where the maxim functions. The persuasive -prescriptive strategy relies on the subordinate tactics of argumentation, persuasion and assertion.

Key words: communicative strategies and tactics, concept, linguistic means, maxim, nomination, religious discourse, speech act.

Вступ. Концептуальний зв'язок ГРІХ - ПОКАЯННЯ виступає у концептосфері як стала когнітивна модель, значуща як у релігійному, так і в нерелігійному дискурсі. Покаяння розглядається у християнстві як єдиний шлях, що веде до позбавлення від гріхів. У Біблії покаяння супроводжується радикальною зміною людиною своїх поглядів та цінностей, воно може бути як швидкоплинним рішенням, так і процесом, котрий триває все життя. Але покаяння слідує не автоматично після скоєння гріха, як про це свідчить причинно-наслідковий детермінізм, воно є результатом вільного вибору людини. Тут є альтернатива: індивід може слідувати правилам та настановам (максимам) духовного життя і покаятись, а може також і надалі перебувати у гріху та порушувати правила духовного життя. Згідно з християнськими поглядами, покаяння не досягається цілеспрямованістю духовних сил людини, вони є можливими завдяки Божественній силі – благодаті. Добровільне визнання своїх гріхів, недоліків, є однією з найвищих чеснот людини.

Актуалізація концепту ПОКАЯННЯ. Німецькомовна максима, *о б 'є к т* нашого дослідження, – висловлення/текст, що вербалізує норму поведінки людини, містить узагальнену, глибоку, лаконічну думку певного автора (або народу), із встановленням правил поведінки, основних логічних або етичних принципів, котрими людина керується у своїх вчинках та має експліцитний/імпліцитний директивний характер. Концепт ПОКАЯННЯ, котрий актуалізує німецькомовна максима, розглядаємо у релігійному дискурсі. Центром концепту ПОКАЯННЯ виступає цінність, тож спираючись на методологічний апарат лінгвокультурології, припускаємо у структурі ПОКАЯННЯ поняттєвий, ціннісний та образний компоненти [7, 8].

Предметом аналізу вважаємо мовні репрезентації концепту ПОКАЯННЯ, котрий актуалізується у максимах Нового Заповіту (а також національно-культурна специфіка концепту ПОКАЯННЯ). **Метою** є виявлення лексичних засобів, які вербалізують зазначений концепт, визначення його лексико-семантичного поля, встановлення мовленнєвоактового та тактико-стратегічного потенціалу німецькомовної максими, репрезентованої концептом ПОКАЯННЯ, у релігійному дискурсі.

Тож **актуальність** дослідження визначається ідеєю антропоцентризму, який є ключовим для сучасної лінгвістики, та згідно з яким людина розглядається як центр і найвища мета світобудови [10, с. 32]. Аксиологічна складова та концептологічний аналіз виступає засобом встановлення тих цінностей та культурних норм, котрі складають базу тієї чи іншої лінгвокультури, дозволяє визначити зберігання досвіду, знання, менталітет, культуру та ціннісні характеристики народу. Когнітивно-семантичний аналіз визначає місце концепту ПОКАЯННЯ у концептосфері соціуму, зазначений концепт має регулятивний потенціал,

відіграє орієнтуючу роль у формуванні соціальної поведінки людини німецькомовної лінгвокультури, що є *актуальним* на сьогодні.

Методологічним підґрунтям даного дослідження слугували результати досліджень таких вчених як А. Вежбицька, С.Г. Воркачов, В.І. Карасик, В.О. Маслова, З.Д. Попова, Ю.С. Степанов, Й.А. Стернін, А.М. Приходько, Т.С. Медведєва, Н.В. Нечаєва та інші.

Використаний нами лінгвокультурний підхід до концепту – це «закономірний етап у розвитку змістової лінгвістики, котра збагачена досягненнями філософії, культурології, психології» [7, с. 4]. Лінгвокультурологія досліджує співвідношення мови та культури, що виявляється у способах мовного вираження менталітету. Основною одиницею лінгвокультурології є концепт. Лінгвокультурний концепт є комплексним знаком особливої природи: «концепт – мікромодель культури, а культура – макромодель концепту» [6, с. 41]. Під концептом, услід за В.І. Карасиком, ми розуміємо багатомірне ментальне утворення, що має образно-перцептивну, поняттєву та ціннісну сторони [8, с. 73]. Центром лінгвокультурного концепту є завжди цінність, оскільки концепт слугує дослідженню культури, а в її основі лежить саме ціннісний принцип [8, с. 98].

Ціннісні концепти класифікують за трьома базовими категоріями: 1) власне оцінка (добро, зло); 2) нормативні концепти (обов'язок, право); 3) поняття, котрі відносяться до людських дій та вчинків (мотив, воля, бажання).

Н.Д. Аругюнова вважає, що смисли подібного типу є ментальними утвореннями соціо-оцінного характеру, котрі відображають моральні відносини та створюють мораль як одну з форм суспільного пізнання у всьому різноманітті її аспектів [1, 2].

Суспільна значущість норм етики визначає етичні концепти як соціокультурні регулятиви, ментальні утворення, в структурі котрих головне місце займає ціннісний компонент [7, с. 29]. Етичні поняття є відображенням існуючих у соціумі форм зовнішньої та внутрішньої регуляції поведінки [12, с. 121]. До форм внутрішньої регуляції відносимо ціннісний смисл ПОКАЯННЯ.

Лексикографічні джерела дають такі визначення покаяння: 1) das Bemühen um die Wiederherstellung eines durch menschliches Vergehen gestörten Verhältnisses zwischen Gott und Mensch, Bußübung; 2) Ausgleich, den jemand für eine Rechtsstrafe geringfügige Rechtsverletzung zu zahlen hat (21; URL).

Іменем концепту вважаємо найчастотнішу одиницю, що має найбільше ознак концепту – Buße. Синонімами імені концепту є: Reue, Sühne, Bußübung (21; URL).

Лексикографічні дані визначають такі ознаки концепту ПОКАЯННЯ: <намагання>, <рівновага>, <спокута>, <відшкодування>.

Рис. 1. Семантичний простір номінацій концепту ПОКАЯННЯ, вербалізованого німецькомовною максимою

Аналіз функціонування мовних засобів, котрі об'єктивують концепт, свідчать про його синкретичний характер, оскільки він має ознаки етичного та емоційного концептів, а вони мають причинно-наслідкові відносини, оскільки перший зумовлює виникнення другого [5, URL].

Покаяння належить до внутрішніх глибоких переживань. Реалізацію концепту ПОКАЯННЯ підтверджують мовні репрезентації концепту, на що вказують відповідні лексеми, їх деривати та інтерпретації у складі максими.

(1) Jedes Lustgefühl, das wir uns nur bereiten können, wenn wir andern Schmerz bereiten, müssen wir einmal mit Zinseszins zurückgeben. (Otto von Leixner) (18; URL)

Фразеологічна номінація <mit Zinseszins zurückgeben> актуалізує концепт ПОКАЯННЯ та ступінь спокутування вини, умовне речення <wenn wir andern Schmerz bereiten> вказує на причину покаяння, максима реалізує директивність та актуалізує ознаку <спокута>.

Ціннісний компонент емоційної оцінки у структурі концепту може репрезентуватися як імпліцитно, так і експліцитно з оцінкою «добре/погано». Саме ці оцінки передбачають експлікацію цінності [4, с. 8]. Уявлення людини про добре чи погане пов'язано з психологічною взаємодією людини і світу.

Зазначені у прикладі 2 лексеми <trunken> та <sündigen> характеризують у максимі негативне явище пияцтва, котре є само по собі гріхом, а також людина напідпитку коїть багато аморальних речей, за що повинна каятися, що також виражається у максимі директивом.

Опозиційні номінації < *trunken* > – < *nüchtern* > , < *sündigen* > – < *büßen* > актуалізують ПОКАЯННЯ, максима містить ознаку < рівновага >.

(2) *Was einer trunken sündigt, muss er nüchtern büßen. (Deutsches Sprichwort) (18; URL)*

(3) *Nicht wieder tun ist die beste Buße. (Deutsches Sprichwort) (18; URL)*

Емоційно-інтелектуальне вираження ПОКАЯННЯ у судженні, котре осмислюється та переживається соціумом, його діяльністю та досвідом є максимою-експлікатором норми поведінки з прямою номінацією та ознакою < намагання >. Мовленнєвоактовий потенціал максими реалізується констативом та імпліцитним директивом.

Концепт ПОКАЯННЯ та його ознаки, експліковані в тексті максими, мають дискурсотвірний потенціал і є підставою для формування стратегій і тактик певного дискурсу.

Під *дискурсом*, з урахуванням ментальних основ продукування і функціонування мовлення, у межах інтегративного когнітивно-дискурсивного підходу, ми будемо розуміти услід за І. С. Шевченко та О. І. Морозовою інтегральний феномен, мисленнєво-комунікативну діяльність, яка має місце у широкому соціокультурному контексті, яка є сукупністю процесу й результату та характеризується континуальністю та діалогічністю [13, с. 28].

В.І. Карасик розрізняє персональний та інституціональний дискурси, де визначає релігійний як тип інституціонального спілкування у рамках суспільного інституту церкви, і котрому властиві всі характеристики, типові для інституціонального спілкування [9, с. 280].

Під *дискурсивною стратегією* розуміємо комунікативний намір мовця, сформований на основі використання суспільного досвіду для власних та індивідуальних потреб і бажань, і мовна об'єктивізація цього наміру, що надає йому інтерактивного статусу через осмислення вербалізованого наміру всіма суб'єктами. У рамках цього підходу стратегія вважається базовим поняттям комунікативно-дискурсивного аналізу, оскільки вона розкриває суть цільової установки, демонструючи можливості, які надає людині мова для досягнення діяльнісних цілей, у тому числі у регуляції міжособистісних відносин [11, с. 112]. *Комунікативна тактика* – це мовленнєва дія (один або декілька мовленнєвих актів), що відповідає першому етапу реалізації комунікативної стратегії і спрямована на розв'язання конкретного комунікативного завдання цього етапу [11, с. 21]. З формальної точки зору, стратегія співвідноситься з кількома дискурсивними ходами адресанта, в той час як «реалізація дискурсивної тактики пов'язана з одним ходом, в рамках якого реалізується один або декілька мовленнєвих актів» [3, с. 85]. Суть використання конкретної тактики полягає в тому, щоб змінити конфігурацію параметрів у якомусь напрямку: посилити наміри, бажання, трансформувати образ ситуації тощо.

Дослідження релігійного дискурсу та запроваджених у ньому стратегій і тактик було проведено багатьма науковцями (В.І. Карасик, Т.В. Шиляєва, М.С. Смирнова, Т.А. Івасишина, О.Б. Казніна та інші) та допускає різні підходи до дослідження.

Унікальною специфікою релігійного дискурсу є те, що «до його учасників належить Бог, до котрого звернені молитви, псалми, сповіді, і в якому Бог виступає суперагентом» [8, 9]. Релігійний дискурс можна охарактеризувати як статусно-рольову комунікацію, метою якої є залучання людей до віри, закликання до покаяння, ствердження у вірі та доброчесності, пояснення релігійних та конфесійних догмат [14, 15]. У релігійному дискурсі виявляється взаємодія мови, культури та ідеології.

Дослідження в царині сучасних філологічних наук свідчать про підвищену зацікавленість Біблією як найдавнішим прикладом мегатексту, що детермінує світоглядні позиції соціуму, основні аспекти культури, буття етносу й цивілізації, що вивчається у різних функціональних площинах. Провідною релігією соціуму Німеччини є християнство, а саме католицизм та протестантизм, принципи та постулати котрого спираються на текст Біблії, а саме Нового Заповіту, його принципи, настанови, максими.

Тож, аналізуючи німецькомовну максиму Нового Заповіту, можна говорити про її функціонування у новозавітному, біблійному, християнському, релігійному дискурсі.

Покаяння розглядається у релігійному дискурсі як одне з християнських таїнств, де людина сповідує свої гріхи, визнає свою провину, результатом цього покаяння є рішення більш не робити скоєного. Мовна об'єктивація зазначеного концепту представлена у наступному прикладі його прямою номінацією. Приклади свідчать про категоричну настанову покаятись, оскільки у разі некаяття можемо очікувати негативні наслідки, актуалізовані мовленнєвим актом-погрозою < *ihr werdet alle umkommen* >, де директив у максимі в цілому несе імпліцитний характер (імпліцитний директив + менасив):

(4) *Nein, sage ich euch, sondern wenn ihr nicht Buße tut, werdet ihr alle ebenso umkommen.* (19; URL)

Для максими, котра актуалізує як ознаку <намагання> ПОКАЯННЯ, так і інші концепти-регулятиви, провідною стратегією у релігійному дискурсі є персуазивно-директивна. Обумовлено це тим, що характерною особливістю максими (як у релігійному дискурсі, так і у інших) є наявність фактично однієї теми: морально-етичні принципи та норма поведінки людини у соціумі. Оскільки максима протистоїть забобонам, надіндивідуальній зацікавленості, примхам, забаганкам окремих особистостей та вербалізує найвищі цінності, вона експліцитно (або імпліцитно) спонукає їх дотримуватись цінностей:

(4a) Und er antwortete und sprach zu ihnen: Meint ihr, dass diese Galiläer vor allen Galiläern Sünder waren, weil sie dies erlitten haben? Nein, sage ich euch, sondern wenn ihr nicht Buße tut, werdet ihr alle ebenso umkommen.

У відповідному дискурсивному фрагменті (4 а) максима реалізує тактику погрози завдяки лексичній номінації загрози смерті <werdet ihr alle ebenso umkommen>, що слідує з умови відсутності покаяння <wenn ihr nicht Buße tut> .

Приклад (5) з підрядними реченнями <dass eure Sünden ausgetilgt werden>, <damit Zeiten der Erquickung kommen vom Angesicht des Herrn> експлікує та пояснює, навіщо ми маємо каятись:

(5) ...Und jetzt, Brüder, ich weiß, dass ihr in Unwissenheit gehandelt habt, wie auch eure Obersten. Gott aber hat so erfüllt, was er durch den Mund aller Propheten vorher verkündigt hat, dass sein Christus leiden sollte. So tut nun Buße und bekehrt euch, dass eure Sünden ausgetilgt werden, damit Zeiten der Erquickung kommen vom Angesicht des Herrn und er den euch vorausbestimmten Jesus Christus sende! (19; URL)

Мовленнєвоактовий потенціал зазначеної максими, що актуалізує ПОКАЯННЯ з ознакою <рівновага>, вбачаємо у директивному та промісивному актах, на що вказують граматичні маркери: наказовий спосіб <tut nun Buße und bekehrt euch> та підрядні речення мети. Тактико-стратегічний потенціал досліджуваної одиниці реалізується тактикою аргументації, саме для чого треба каятись, а також тактикою інформування, де апостол Петро згадує часи, коли Господь пошле нам Сина свого. Обіцянка Царства Небесного у разі покаяння в категоричній формі, граматично оформленій імперативом, та пояснення з темпоральним прислівником <nahe> актуалізують ПОКАЯННЯ завдяки прямій номінації. Максима містить у складі мовленнєвий акт директиву та констативу.

(6) Tut Buße! Denn das Reich der Himmel ist nahe gekommen. (19; URL)

Buße, Wasser und Feuer / Teil 1

23.10.2011

Pastor Bayless Conley

*Hallo! Heute predige ich über das Thema „Buße, Wasser und Feuer“. Sie sollten unbedingt dranbleiben - allein der Titel ist schon gut! Wir werden uns mit dem Leben von Johannes dem Täufer beschäftigen. Sie sollten diese Sendung also auf keinen Fall verpassen: „Buße, Wasser und Feuer.“ „Von da an begann Jesus zu predigen und zu sagen: **Tut Buße, denn das Reich der Himmel ist nahe gekommen!**“ .Das sind genau die Worte, die Johannes vor Ihm gepredigt hatte. Bevor der König einzieht, muss Buße geschehen. Merken Sie sich die Stelle in Matthäus und schlagen Sie Lukas 24 auf. Das ist nach der Auferstehung. Johannes hatte zur Umkehr*

*gerufen, bevor Jesus die Bühne betrat. Als Jesus selbst kam, griff Er Johannes' Botschaft auf und predigte: „**Tut Buße, denn das Reich der Himmel ist nahe gekommen!**“* (20; URL)

Дискурсивний фрагмент, де пастор відсилає нас до Біблії, першоджерела, та двічі промовляє максиму, посиляючись на прецедентну особистість, актуалізує тактику апеляції до авторитету, а також тактику привернення уваги (завдяки інтертекстуальному включенню). У наведеному фрагменті номінація актуалізованого максимою концепту ПОКАЯННЯ є вже у назві. Маркерами підсилення значущості та привернення уваги також слугують *<sie sollten unbedingt dranbleiben - allein der Titel ist schon gut!>* (посилання на пряму номінацію концепту) та *<Sie sollten diese Sendung also auf keinen Fall verpassen >*. Максима актуалізує ознаку *<намагання>*.

*(7) ... Und wenn er es gefunden hat, so legt er es mit Freuden auf seine Schultern; und wenn er nach Hause kommt, ruft er die Freuden und die Nachbarn zusammen und spricht zu ihnen: Freut euch mit mir! Denn ich habe mein Schlaf gefunden, das verloren war. Ich sage euch: **So wird Freude im Himmel sein über einen Sünder, der Buße tut, mehr als über neunundneunzig Gerechte, die die Buße nicht nötig haben.*** (19; URL)

Підсилення значення каяття експлікує приклад, де один грішник, котрий кається, є на небі милішим, ніж дев'яносто дев'ять праведників, котрі не мають потреби у покаянні. Приклад ілюструє пряму номінацію концепту, ознаку *<рівновага>*, котра зустрічається двічі, порівняння одного з дев'яносто дев'яти на користь одного, котрий кається *<der Buße tut >*. Мовленнєвоактовий потенціал вбачаємо у акті-констативі та імпліцитному директиві. Максима актуалізує тактику переконання персуазивно-директивної стратегії максими у релігійному дискурсі, граматичними маркерами слугують підрядні речення умови та причини, де на прикладі вівці, що загубилася, Христос закликає каятись.

*(8) Und er kam in die ganze Landschaft am Jordan und predigte die Taufe der Buße zur Vergebung der Sünden; wie geschrieben steht im Buch der Worte Jesajas, des Propheten: «Stimme eines Rufenden in der Wüste: ... < >...**Bringt nun der Buße würdige Früchte;** und beginnt nicht, bei euch selbst zu sagen: Wir haben Abraham zum Vater! Denn ich sage euch, dass Gott dem Abraham aus diesen Steinen Kinder zu erwecken vermag ... »*

Концепт ПОКАЯННЯ актуалізується іменем концепту в своїй метафоричній іпостасі (персоніфікація), апостол проповідує спасіння через «принесення покаянню гідних плодів». Максима є експліцитним директивом та реалізує тактику переконання, де апостол говорить про всемогутні можливості Христа, послуговуючись граматичним маркером причинно-наслідкових зв'язків *<Denn...>*. Максима експлікує ознаку *<відшкодування>*.

Висновки. У результаті проведеного аналізу стає очевидним, що ПОКАЯННЯ є ціннісно-етичним концептом, що орієнтується на універсальні поняття норми поведінки. Зазначені максими закликають до покаяння, воно розглядається як одна з головних моральних норм та правил. Максима вербалізує концепт завдяки прямим номінаціям та інформаційному змісту, вона завжди директивна (несе імпліцитний, частіше експліцитний характер) , причому директив може поєднуватися з мовленнєвими актами погрози, констатації, обіцянки тощо. Максима, що актуалізує концепт ПОКАЯННЯ і функціонує у релігійному дискурсі, дозволяє говорити про персуазивно-директивну стратегію, що реалізується тактиками інформування, констатації, переконання, погрози тощо. Специфіка цього дискурсу полягає у відкритій ілюстрації цінностей людини та соціуму у цілому, тож максимі властива актуалізація цінностей.

Перспективою подальшого дослідження є виокремлення інших регулятивних концептів, вивчення їх мовної репрезентації, мовленнєвоактивного потенціалу та дослідження максими у інших видах дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт [Текст] / Н. Д. Арутюнова. – М.: Наука, 1988. – 341 с.
2. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека [Текст] / Н. Д. Арутюнова. – М.: Наука, 1999. – 896 с.
3. Безугла Л. Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі : Монографія / Л.Р. Безугла. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2007. – 332 с.
4. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки [Текст] / Е. М. Вольф. –М.: Наука, 1985. – 228 с.
5. Гуторова П.В. Оценка как составляющая структуры ценностного смысла «repentance» [Електронний ресурс]/ П.В. Гуторова. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/otsenka-kak-sostavlyayuschaya-struktury-tsennostnogo-smysla-repentance>
6. Зусман В.Г. Концепт в культурологическом аспекте / В.Г. Зусман // Межкультурная коммуникация: учеб. пособие. – Н. Новгород : деком, 2001. – С. 38-53.
7. Карасик В.И. Лингвокультурная концептология: учебное пособие к спецкурсу / В.И. Карасик, Н.А. Красавский, Г.Г. Слышкин. – Волгоград : Парадигма, 2009. – 116 с.
8. Карасик В. И. Языковые ключи / В.И. Карасик. – М. : Гнозис, 2009. – 406 с.
9. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс/ В.И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
10. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія /О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля - К, 2006. – 716 с.
11. Фролова І.Є. Стратегія конфронтації в англомовному дискурсі : монографія / І.Є. Фролова. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2009. – 344с.
12. Чернейко Л. О. Лингво-философский анализ абстрактного имени / Л. О. Чернейко. – М.: Изд-во МГУ, 1997. – 320 с.
13. Шевченко І. С. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність / І.С.

Шевченко, О.І. Морозова // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : колективна монографія / під ред. І.С. Шевченко. – Х. : Константа, 2005. – С. 21-28. 14. Шиляева Т.В. Коммуникативные стратегии в тексте англоязычной христианской проповеди / Т.В. Шиляева // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. – 2011. – № 972. – С. 74-80. 15. Шиляева Т.В. Оцінка в англomовному релігійному дискурсі / Т.В. Шиляева // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. – 2011. – № 897. – С. 159-163.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

18. Aphorismen. de [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aphorismen.de/zitat/27735>
19. Das Neue Testament/ Das Neue Testament. – Available at: <http://www.gott-und-christus.de/download/GreberNTs> (Accessed 31 October 2015)
20. Buße, Wasser und Feuer / Teil 1[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.image-d.de/image-cms/output/antwortenbc.php?id=297>
21. [duden.](http://www.duden.de) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.duden.de/rechtschreibung/Busze>

REFERENCES

- Arutyunova, N.D. (1988). *Tipyi yazykovyih znacheniy: Otsenka. Sobyitie. Fakt* [Types of linguistic meanings: Assessment. Occurrence. Fact]. М.: Nauka.
- Arutyunova, N.D. (1999). *Yazyk i mir cheloveka* [Language and the world of the citizen]. М.: Nauka Publ.
- Bezhla, L.R.(2007). *Verbalizatsiya implitsytnykh smysliv u nimets'komovnomu dialogichnomu dyskursi* [Verbalization of implicative meanings in German discourse]. Kharkiv: KhNU im. V.N. Karazina (in Ukrainian)
- Cherneyko, L.O. (1997) *Lingvo-filosofskiy analiz abstraktnogo imeni* [Linguistic philosophical analysis of abstract name]. М.: Izd-vo MGU. (in Russian)
- Frolova, I.Ye. (2009). *Strategiya konfrontatsiyi v anhlovomovnomu dyskursi* [Confrontation strategy in English discourse]. Kharkiv : KhNU im. Karazina. V.N. (in Ukrainian)
- Gutorova, P.V. (2011) *Otsenka kak sostavlyayuschaya strukturyi tsennostnogo smysla «repentance»* [Evaluation as a component structure of valuable sense «REPENTANCE»]. Available at: <http://cyberleninka.ru/article/n/otsenka-kak-sostavlyayuschaya-struktury-tsennostnogo-smysla-repentance>
- Karasik, V.I. (2009) *Lingvokulturnaya kontseptologiya: uchebnoe posobie k spetskursu* [Linguistic cultural conceptology: textbook for the course]. Volgograd : Paradigma Publ. (in Russian)
- Karasik, V.I. (2009) *Yazykovyie klyuchi* [Language key]. Moscow: Gnozis Publ. (in Russian)

- Karasik, V.I. (2004). *Jazykovej krug: lichnost', koncepy, diskurs [Linguistic range : individual, concept, discourse]*. Moscow: Gnozis Publ. (in Russian)
- Selivanova, O.O. (2006). *Suchasna lingvistika: terminologichna entsiklopediya [Modern Linguistics: terminology encyclopedia]*. Poltava : Dovkillya (in Ukrainian)
- Shevchenko, I. S., Morozova, O. I (2005). Diskurs yak myslennyevo-komunikatyvna diyal'nist' [Discourse as cognitive communicative activity]. 21-28 (in Russian).
- Shiljaeva, T.V.(2011). Komunikativnye strategii v tekste anglojazychnoj hristianskoj pro povedi [Communicative strategies in the text of English Christian Sermon]. Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya «Romano-hermans'ka filolohiya. Metodyka vykladannya inozemnykh mov», 972, 74-80 (in Russian)
- Shylyaeva, T.V. (2011). Otsinka v anhlomovnomu relihiynomu dyskursi [Evaluation in the English religious discourse]. Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya «Romano-hermans'ka filolohiya. Metodyka vykladannya inozemnykh mov», 897, 159-163 (in Ukrainian)
- Volf, E.M. (1985). *Funktsionalnaya semantika otsenki [Functional semantics of value]*. M.: Nauka Publ.
- Zusman, V.G. (2001) *Kontsept v kulturologicheskom aspekte [Concept in a cultural aspect]*. Novgorod : dekom Publ., 38-53.
- Das Neue Testament/ Das Neue Testament. – Available at: [http:// www.gott-und-christus.de/download/GreberNTs](http://www.gott-und-christus.de/download/GreberNTs) (Accessed 30 September 2016)
- Buße, Wasser und Feuer / Teil 1. – Available at: <http://www.image-d.de/image-cms/output/antwortenbc.php?id=297> (Accessed 30 September 2016)
- [duden.](http://www.duden.de/rechtschreibung/Busze) – Available at: <http://www.duden.de/rechtschreibung/Busze> (Accessed 30 September 2016)